Trumpa biografija

B. Tarvydas gimė 1897 m. liepos 27 d. Užpalių k., Utenos apskr., gausioje valstiečių šeimoje. 1916 m. baigė Užpalių pradinę mokyklą ir kurį laiką joje mokytojavo. 1917–1921 m. jis mokėsi Kauno kunigų seminarijoje, tačiau jos nebaigė. 1921–1923 m. tarnavo kariuomenėje, o baigęs tarnybą 1924–1927 m. studijavo Kauno universiteto Teologijos-istorijos fakultete ir įgijo istoriko diplomą. Po studijų trumpam grįžo į gimtinę ir mokytojavo Užpalių mokykloje, 1928 m. dirbo Lazdijų „Žiburio“ gimnazijoje, paskui – Kauno mokytojų seminarijoje. Studijų metais, 1926–1927 m., B. Tarvydas buvo Kauno miesto muziejaus, kuriam tada vadovavo prof. E. Volteris, darbuotojas. Čia B. Tarvydas susipažino su muziejumi, eksponatų apskaita ir tvarkymu, įgijo pirmuosius archeologo įgūdžius, dirbdamas su archeologiniais radiniais. Pažintis su E. Volteriu B. Tarvydo gyvenime buvo labai svarbi ir dėl galimybės dirbti Apuolės ir Impilties piliakalnių tyrinėjimų ekspedicijose, kuriose jis įgijo profesionalaus archeologo darbo įgūdžių. 1928 m. B. Tarvydas persikėlė į Šiaulius ir pradėjo dirbti mokytojų seminarijoje. Čia dėstė istoriją iki 1945 m. Nuo pat darbo pradžios seminarijoje kaip profesionalus istorikas Pelikso Bugailiškio buvo pakviestas bendradarbiauti su „Aušros“ muziejumi, ką tik perimtu iš Šiaulių apskrities valdybos Kraštotyros draugijos. Pirmiausia buvo paprašytas suklasifikuoti ir sutvarkyti archeologijos rinkinį. Ilgus metus, 1928–1980 m., jis bendradarbiavo Šiaulių „Aušros“ muziejuje be nuolatinio atlyginimo, retkarčiais, pagal galimybes gaudamas užmokestį už atskirus darbus. Tik 1945 m. birželio 1 d.–1946 m. spalio 16 d. jis dirbo etatiniu muziejininku, kai buvo muziejaus direktoriumi. Iš šių pareigų atleistas kaip politiškai nepatikimas asmuo, 1946–1957 m. dirbo buhalteriu Šiaulių įstaigose. Šiuo savo gyvenimo laikotarpiu ir išėjęs į pensiją po keletą mėnesių per metus be atlyginimo bendradarbiavo muziejuje. Jis suklasifikavo ir suinventorino gausų numizmatikos rinkinį, anotavo keletą tūkstančių dokumentų iš dvarų archyvų rinkinio. B. Tarvydas mirė 1980 m. gegužės 12 d., palaidotas Šiauliuose, K. Donelaičio kapinėse.

Laikmetis ir B. Tarvydo paveldosaugos pažiūros

Tuo laiku, XX a. I ketv., kai B. Tarvydas mokėsi, rinkosi profesiją ir gyvenimo kelią, Lietuvos visuomenė išgyveno didžiules vertybines permainas. Formavosi laisvos valstybės laisvo piliečio mentalitetas, tautinė ir pilietinė tapatybė, buvo kuriami ekonomikos, viešojo gyvenimo, politikos, nacionalinio meno, mokslo, švietimo pagrindai. Šiame kontekste kultūros ir istorijos paveldas tapo esminiu tautinės tapatybės elementu. 1918 m. įsteigiama Valstybinė archeologijos komisija, kurios funkcija turėjo būti paveldo objektų paieška, apsauga, tyrimas ir įtraukimas į

visuomeninius ir kultūros procesus, tačiau jos veikla dėl lėšų ir organizacinių trūkumų nebuvo rezultatyvi. Per visą nepriklausomybės laikotarpį nespėta priimti kultūros vertybių apsaugos įstatymo ir apsaugoti daugybės archeologijos, istorijos paminklų nuo žalojimo, ypač po žemės reformos. Daugiausia paveldosaugos idėjų ir darbų iškėlė ir atliko to laiko šviesuoliai, privatūs tyrinėtojai ir įvairios draugijos, daugiausia Kraštotyros draugija. Kraštotyrininkai ieškojo būdų sudaryti teisinį pagrindą paveldo idėjoms, pirmiausiai registracijai bei apsaugai, įgyvendinti. Tokie žmonės, kaip Petras Tarasenka, Vladas Nagevičius, Paulius Galaunė, E. Volteris, P. Bugailiškis, nebūdami diplomuoti specialistai, ėmėsi kultūros paveldo objektų paieškos, registracijos, tyrimų, publikacijų, tuo grįsdami kelią profesionaliajai archeologijai, muziejininkystei, paveldosaugai. B. Tarvydas, priklausydamas tai epochai, tarsi natūraliai įsiliejo į kraštotyros ir paveldosaugos darbą, pradėtą Kauno istorijos muziejuje pas E. Volterį, mėgėją archeologą ir muziejininką. Istoriko diplomas apsaugojo B. Tarvydą nuo diletantiškų tyrimų. Jis labai atsakingai, specialiai rengdamasis, skaitydamas naujausią mokslinę literatūrą, taikydamas modernius metodus, ėmėsi archeologinių tyrimų ir eksponatų konservavimo, tvarkymo, eksponavimo muziejuose. Laiške E. Volteriui B. Tarvydas rašo: *Aš nedrįsau daugiau šių kapų [Pavėkių – aut. past.] beliesti, kad paliktų kas tirti geresniam už mane specialistui. Žinoma, jei mane ten siųstų, tai pasirengęs neatsisakyčiau*.[1]

Įdomios ir netradicinės jo paveldosaugos pažiūros, kurias 1933 m. išdėstė pranešime „Gyvieji mūsų archeologijos reikalai provincijos muziejuose“, skaitytame II Lietuvos muziejininkų ir kraštotyrininkų suvažiavime, Šiauliuose. Gerai suvokdamas archeologijos paminklų paieškos ir apsaugos būtinumą, B. Tarvydas visgi buvo paminklų apsaugos įstatymo su jame numatytomis sankcijomis priešininkas[2]. Jis teigė, kad tokiu atveju paminklų apsauga virs baubu, prievarta, ūkininkai nenorės pranešti apie radinius ir paminklus, bijodami nuobaudų. Kaip tikras ir nuoširdus krikščionis B. Tarvydas manė, kad pagarba – geriausias paminklų apsaugos įstatymas, kad moralinės nuostatos, patriotizmas ir švietimas gali padėti įtvirtinti kraštotyrininkų deklaruojamas tautinio istorijos ir kultūros paveldo idėjas. Jo nuomone, paminklų turėtų ieškoti ir juos registruoti vietos kraštotyros muziejai, o centrinių muziejų uždavinys būtų tą veiklą koordinuoti ir apdoroti vietose surinktus duomenis. Visų archeologinių radinių vieta turi būti muziejuose, o ne privačiose kolekcijose. Ypač atsakingai turi būti kontroliuojami tyrimai ir draudžiami privatūs kasinėjimai, kuriais užsiima didžiausi mokslo priešai – *perkupčiai, lobių ieškotojai, privatūs kolekcininkai, nemokšos knaisiotojai – pradžios mokyklų mokytojai, vyresnių klasių gimnazistai*[3]. Savo

[1] B. Tarvydo laiškas E. Volteriui, rašytas Šiauliuose 1933-08-19, *LMAB RS*, f. 154, 134.
[2] Protokolas Nr. 16, 1933 m. birželio 10–11 d. Šiaulių „Aušros“ muziejus, Istorijos skyrius. Šiaulių kraštotyros draugijos posėdžių protokolai.
[3] *Ten pat*.

samprotavimus archeologijos paveldo apsaugos klausimu B. Tarvydas yra skelbęs ir spaudoje[4]. Čia jis ypač pabrėžė tikslios archeologinių radinių metrikos reikšmę, tinkamą archeologijos rinkinio tvarkymą muziejuose, paramą Valstybinei archeologinei komisijai, deramą žemės savininkų elgesį su archeologijos paminklais.

Archeologiniai tyrimai

Visus savarankiškus archeologinius tyrimus B. Tarvydas atliko Šiaulių kraštotyros draugijos vardu. Lėšomis tyrimams taip pat daugiausiai rūpinosi draugija. Taikant šiuolaikinius terminus, jo kasinėjimai buvo gelbstimojo pobūdžio. B. Tarvydas važiuodavo tyrinėti į tas vietas, iš kur gaudavo žinią apie ardomus kapinynus ar pilkapius, o piliakalnių savarankiškai jam tyrinėti neteko greičiausiai dėl to, kad jie buvo rečiau ardomi. Apie jo tyrimus jau nemažai rašyta, todėl šioje vietoje tenka pažymėti tik keletą dalykų. Vienas iš jų yra aukšta archeologo praktiko kvalifikacija, įgyta stambiausiuose to laiko Lietuvos archeologiniuose tyrinėjimuose Apuolės ir Impilties piliakalniuose. Apie savo norą juose dalyvauti B. Tarvydas rašė E. Volteriui: *Be galo apsidžiaugiau ir labai dėkoju Tamstai, kad mane atsiminei, pakviesdamas dalyvauti Apuolės kasinėjimuose. <...> Kai išgirdau, kad tokia didelė mokslo ekspedicija vyksta į Apuolę, tai svajojau, nors ir nekviestas, kaip nors pritapti ir prisižiūrėti tiems darbams*.[5] Kitame laiške rašoma: *Dėkingas aš labai tamstai už pakvietimą į tuos darbus, – daug ko išmokau, ko pirma visai nesivaizdavau <...> Už uždirbtus pinigus, kaip tik gausiu, tuojau pirksiu archeologinės literatūros, nes šiuo mokslu susidomėjimas auga*.[6] Jo matavimai, preparavimas, brėžiniai, fotografijos ir aprašymai ne tik atitiko to laikotarpio reikalavimus, bet dažnai juos ir viršijo. Šių eilučių autorei teko girdėti Gintauto Zabielos, vieno iš neseniai paskelbtos Apuolės piliakalnio medžiagos publikuotojų, pastabą, kad V. Nagevičiaus vadovautų kasinėjimų dokumentacijoje informatyviausia ir kvalifikuotai pateikta medžiaga buvo kaip tik B. Tarvydo rankų darbas. Per šiuos kasinėjimus parodyta B. Tarvydo kompetencija paskatino E. Volterį siūlyti jam archeologijos studijas užsienyje, tačiau laiške profesoriui rašoma: *Tamstos laiške išskaičiau Tamstos pasiūlymą man važiuoti į užsienį studijuoti archeologiją. Tamsta, Ponas Profesoriau, žadate mane rekomenduoti stipendijai gauti. Aš labai dėkingas Tamstai už tokį pasitikėjimą, bet, deja, negaliu pasinaudoti juo. Stipendija skiriama bus*

[4] (Be pavardės). Archeologiniai pageidavimai, *Šiaulių metraštis*, Šiauliai 1933, p. 21–23.
[5] B. Tarvydo laiškas E. Volteriui, rašytas Šiauliuose 1931-08-04, *LMAB RS*, f.154, 131.
[6] B. Tarvydo laiškas E. Volteriui, rašytas Šiauliuose 1931-08-23, *LMAB RS*, f.154, 131.

juk tik vienam žmogui pragyventi, o aš esu vedęs, turiu ir žmoną išlaikyti, todėl iš stipendijos negalėsiu išgyventi.[7] Taip dėl lėšų stokos Lietuva neteko perspektyvaus, profesionalaus archeologo.

Antra B. Tarvydo savybė būtų maksimalus tyrimų publikavimas. Retas archeologas paskelbia visus savo tyrinėjimus, kartais jie lieka tik ataskaitose, o B. Tarvydas išspausdino visą savo tyrimų medžiagą, ją suklasifikavo, datavo ir interpretavo. Jo artimas bendradarbis ir bendramintis V. Vaitekūnas ne vieną kartą yra pabrėžęs itin atsargų B. Tarvydo požiūrį į archeologinę medžiagą. Jis niekada nesivaikė sensacijų, neieškojo kunigaikščių kapų ir rezidencijų. Tekstuose B. Tarvydas pateikė faktus ir tais faktais pagrįstas interpretacijas. Šiaurės Lietuvos archeologijos paminklų medžiagai jis ieškojo analogijų Lietuvos, kartais visos Europos kontekste. Laiške E. Volteriui jis taip interpretuoja Linkaičių kapinyno radinius: *Kad čia geriamojo rago apkaustymas aš spėju štai iš ko: 1) Gaerte „Urgesch. Ostpreusens" nurodo tokių apkaustymų, kaip šio galas, būtent žvakidės pavidalo; 2) Gibaičiuose panašų dalyką radome su bronzinės skardos sulenktu ratuku ir tas ratukas buvo visiškai beveik perpendikuliariškai į šią juostą*.[8] Kitas pavyzdys būtų Gibaičių kapinyne surastų segių (jo žodžiais, *fibulų*) interpretacija[9].

Trečias paminėtinas dalykas yra B. Tarvydo atsakingumas organizuojant tyrimus, atsiskaitinėjant su finansuojančiomis institucijomis ir leidėjais. Keliuose laiškuose E. Volteriui B. Tarvydas labai detaliai atsiskaito, kur panaudojo gautas lėšas: *Šiaulių stoty aš iš Tamstos gavau avansu kelionei į Leparus 40 litų. Iš jų tuojau išleidžiau Jazdaičių ir Rudaičių fotografijoms 11 litų 20 centų, vadinas, avanso liko 28 litai 80 centų. Leparų apyskaitoje aš iš Šv. Ministerijos prašiau 58 litų 70 centų. Vadinas, jei Tamsta, p. Profesoriau, iš Šv. Ministerijos gautumėt tuos 58 litus 70 centų, tai man iš jų priklausytų, rodos, 29 litai 90 centų*.[10] Tyrimus ir publikacijas jis atlikdavo laiku ir tvarkingai. B. Tarvydo tekstai nuoseklūs, išsamūs, juose užfiksuota nemaža tokių detalių, kurių reikšmė išryškėjo po daugelio metų, pritaikius naujausius tyrimų metodus ir iš naujo interpretavus jo tyrinėtus paminklus ar radinių tipologiją.

Šio straipsnio pabaigoje pridedami B. Tarvydo tyrinėtų paminklų ir publikacijų sąrašai. Tai padės skaitytojui suvokti tikrąjį archeologo tyrimų mastą. Antra vertus, jo straipsniai, paskelbti prieškario spaudoje, dažnai neminimi, nors jų šviečiamoji reikšmė yra labai didelė. Jo mokslinių straipsnių skaitytojai daugiausiai buvo archeologai, kraštotyrininkai, mokytojai, studentai, o publicistiniai straipsniai skirti visuomenei – ne tik šviesuoliams, bet ir ūkininkams, kaimų gyventojams. B. Tarvydas siekė paaiškinti senovės paminklų vertę, nušviesti protėvių gyvenimą,

[7] B. Tarvydo laiškas E. Volteriui, be datos, *LMAB RS*, f. 154, 135.
[8] B. Tarvydo laiškas E. Volteriui, rašytas Šiauliuose 1932-11-11, *LMAB RS*, f. 154, 132.
[9] Tarvydas B. Šiaulių Kraštotyros Dr-jos archeologiniai tyrinėjimai 1932 metais, *Šiaulių metraštis*, Šiauliai 1933, Nr. 4, p. 10.
[10] B. Tarvydo laiškas E. Volteriui, rašytas Šiauliuose 1933-08-07, *LMAB RS*, f. 154, 134.

apie kurį pasakoja archeologiniai radiniai. Jis ragino saugoti, neardyti kapinynų ir piliakalnių, radinius perduoti muziejams. B. Tarvydo publicistika atnešė gražių vaisių – vien į „Aušros“ muziejų 1928–1940 m. žmonės sunešė apie 1,5 tūkst. atsitiktinių archeologinių radinių iš visos Šiaurės Lietuvos. B. Tarvydas to laikotarpio inventorinėje knygoje yra rūpestingai užrašęs šių dirbinių metrikas, dovanotojų vardus ir pavardes, kartais radimo aplinkybes[11].

Taigi, archeologiniai B. Tarvydo tyrimai reikšmingi ne tik moksliniu požiūriu, ne mažiau svarbi ir jo šviečiamoji veikla, propaguojant paveldosaugos bei kraštotyros idėjas, formuojant paveldo kaip tautinės vertybės sampratą, ugdant savo krašto praeities pažinimo poreikį.

Muziejinė veikla

B. Tarvydą galima laikyti ne tik profesionalių archeologinių tyrinėjimų pradininku Šiaurės Lietuvoje, bet ir regioninio archeologijos centro pradininku. Jo pastangomis nedidelis, apie 500 eksponatų, archeologijos rinkinys išaugo iki daugiau kaip 1,5 tūkst. eksponatų. Svarbiausia, kad šis archeologijos centras buvo muziejuje, kuris kaip institucija jungia tyrinėjimų bei paveldo saugojimo funkcijas. B. Tarvydo sukurto archeologijos centro tradicijas po karo atnaujino archeologas Julius Naudužas, o 1989 m., tęsiant tradicijas, muziejuje buvo įkurtas Archeologijos skyrius.

Pirmasis B. Tarvydo darbas muziejuje buvo archeologijos rinkinio klasifikacija ir mokslinė inventorizacija. Jis suskirstė rinkinį į akmens ir geležies amžių dalis, metrikavo visus radinius. Archeologijos rinkiniui B. Tarvydas užvedė atskirą inventorinę knygą, kas labai palengvino darbą su eksponatais tiek jo darbo laikotarpiu, tiek vėlesniais laikais. Visus rinkinyje buvusius archeologinius dirbinius (savo iš lauko tyrimų parvežtus ir žmonių perduotus atsitiktinius) jis įrašė į inventorinę knygą, kurioje pateikė ne tik radinių matmenis bei aprašymą, bet ir radimo aplinkybes. Taip pat rūpestingai jis su savo mokiniais iš mokytojų seminarijos metrikavo eksponatus, naudodamas standartines etiketes su metaliniais rėmeliais. Eksponatams laikyti buvo pagamintos standartinės kartoninės dėžutės, kurios buvo tvarkingai sunumeruotos, nurodytos ir radimvietės. Labai vertingas palikimas yra B. Tarvydo sudaryta mokslinė kartoteka su eksponatų piešiniais ar fotografijomis, kuri ir dabar tebėra naudojama. Šiaulių „Aušros“ muziejus karo metais išgyveno katastrofą – 1943 m. okupacinė vokiečių valdžia atėmė muziejaus pastatą karo ligoninės reikalams. Eksponatai buvo išslapstyti 52 slėptuvėse Šiauliuose ir jų apylinkėse. Archeologinių eksponatų kartotekos nauda išryškėjo po karo, kai iš slėptuvių imti grąžinti evakuoti eksponatai. Ji padėjo identifikuoti metrikas praradusius eksponatus.

[11] Šiaulių kraštotyros draugijos „Aušros“ muziejaus archeologiniams daiktams registruoti knyga, *Šiaulių „Aušros“ muziejaus Archeologijos skyriaus archyvas*.

Taigi, B. Tarvydas, studijuodamas Kauno Karo, vėliau Vytauto Didžiojo kultūros, muziejaus, Latvijos, Belgijos, Prancūzijos muziejų patyrimą, dokumentaciją ir darbo metodiką, „Aušros“ muziejuje įtvirtino archeologijos rinkinio apskaitos, saugojimo ir priežiūros tradiciją. Dar vienas didelis jo darbas muziejuje buvo 1933 m. ekspozicijoje parengtas priešistorės laikotarpio skyrius. Išlikusiose fotografijose galima matyti jo struktūrą, atitinkančią priešistorės periodizaciją. Ekspozicija buvo papildyta žemėlapiais, schemomis, rekonstrukciniais piešiniais, aiškinamaisiais tekstais. To laikotarpio ekspozicijoje buvo rodomas B. Tarvydo iš Linkaičių kapinyno parvežtas turtingas moters kapas su visomis įkapėmis. Rengdamas ekspoziciją, jis rėmėsi naujausiais Lietuvos, Latvijos, Švedijos ir kitų Europos kraštų archeologų tyrinėjimais ir atradimais.

Įnašas į archeologiją ir muziejininkystę

B. Tarvydas buvo vienas iš pirmųjų diplomuotų Lietuvos istorikų, susidomėjusių archeologija kaip gretutine mokslinių tyrimų kryptimi. Nors dėl asmeninių priežasčių atsisakė Švedijoje mokytis archeologijos, jis savarankiškai studijavo mokslinę archeologinę literatūrą, tyrinėjimų metodiką, buvo susipažinęs su tuolaikinėmis tyrimų kryptimis ir problematika. Dėl to B. Tarvydą galima laikyti tiesiogiai prisidėjusiu prie archeologinių tyrimų profesionalumo raidos.

B. Tarvydas buvo vienintelis aukštos kvalifikacijos archeologas, dirbęs provincijoje. Jau minėtas jo nuopelnas kuriant regioninio archeologinio centro pagrindus. Jis buvo vienas iš pirmųjų tyrinėtojų, kurie tyrinėjimų medžiagą ir radinius perdavė muziejui tiesiai iš lauko tyrimų. Be to, B. Tarvydas buvo vienas iš pirmųjų archeologų muziejininkų, padėjusių pagrindus archeologinio rinkinio tvarkymo metodikai Lietuvoje, ir pirmasis, kuris tai padarė provincijos muziejuje. Jis buvo ir vienas iš pagrindinių priešistorės tyrimų populiarintojų, tekstuose išvengęs paviršutiniškumo, nesimėgavęs legendomis. Visuose jo straipsniuose labai ryškiai išreiškiamas susirūpinimas archeologijos paminklais ir jų apsauga, arba, jo žodžiais tariant – sielvartas dėl nykstančio ar naikinamo praeities paveldo. Savo tekstais B. Tarvydas ženkliai prisidėjo prie paveldosaugos idėjų sklaidos.

Tyrinėti paminklai

1. Šukionių kapinynas (Pakruojo r.) – 1931 m.
2. Linkaičių kapinynas (Joniškio r.) – 1931 m.
3. Gibaičių kapinynas (Šiaulių r.) – 1932 m.
4. Jakiškių kapinynas (Joniškio r.) – 1932 m.
5. Lieporų kapinynas (Joniškio r.) – 1933 m.

6. Pavėkių pilkapynas (Šiaulių r.) – 1933 m.
7. Šiaulių senkapis (Pagyžių g.) – 1933 m.
8. Jauneikių kapinynas (Joniškio r.) – 1934 m.
9. Daugėlaičių kapinynas (Šiaulių r.) – 1935 m.
10. Šiaulių Šv. Petro ir Povilo bažnyčios požemiai – 1935 m.
11. Kuršėnų kapinynas (Šiaulių r.) – 1936 m.
12. Uogučių kapinynas (Plungės r.) – 1936 m.
13. Lepšių kapinynas (Šiaulių r.) – 1937 m.
14. Žvalgyti Kalnelio, Radikių, Zakiškių, Rudiškių, Viekšnių, Milių, Krakių, Naikių, Linksmučių, Karašilių, Kareiviškių, Paliečių senkapiai.

Archeologinės publikacijos

1. Šiaulių „Aušros“ muziejaus archeologijos skyrius, *Šiaulių metraštis*, 1931, p. 84–88.
2. Šiaulių kraštotyros draugijos archeologiniai tyrinėjimai 1932 metais, *Šiaulių metraštis*, 1934, p. 1–17.
3. Leparų iškasenos, *Gimtasai kraštas*, 1934, nr. 1, p. 35–38.
4. Senovės pinigų lobis, *Gimtasai kraštas*, 1934, nr. 3–4, p. 457–458.
5. Po Šiaulių gatvės grindiniu kapai, *Gimtasai kraštas*, 1934, nr. 3–4, p. 163–165.
6. Jauneikių (Joniškio vls.) senkapis, *Gimtasai kraštas*, 1934, nr. 3–4, p. 165–167.
7. Šiaulių Šv. Petro ir Povilo bažnyčios požemis, *Gimtasai kraštas*, 1935, nr. 4, p. 291–294.
8. A. A. kun. J. Žiogas, *Gimtasai kraštas*, 1935, nr. 4, p. 392–394.
9. Kuršėnų senkapis, *Gimtasai kraštas*, 1936, nr. 2–4, p. 525–526.
10. Uogučių senkapis, *Gimtasai kraštas*, 1936, nr. 2–4, p. 527–529.
11. Senovės gintarinių papuošalų rinkinys, *Gimtasai kraštas*, 1937, nr. 1, p. 46–56.
12. Lepšių senkapis, *Gimtasai kraštas*, 1938, nr. 1 (17–18), p. 276–277.

Straipsniai spaudoje

1. Visuotinės istorijos epizodinio kurso santrauka. Konspektas, Kretinga, 1936..
2. Kauno miesto muziejus, *Lietuva*, 1927, rugpj. 11.
3. Keletas mūsų archeologinių tyrinėjimų, *Židinys*, 1933, nr. 8–9, p. 182–182.
4. Leparų senkapio žuvimas, *Šiaurės Lietuva*, 1933, rugpj. 27.
5. Muziejininkų ir kraštotyrininkų suvažiavimas Šiauliuose, *Naujoji romuva*, 1933, liepos 2.
6. Senkapis 500 metų prieš Kristų, *Šiaurės Lietuva*, 1933, rugpj. 20.
7. Archeologiniai pageidavimai, *Šiaulių metraštis*, 1933, p. 21–23.
8. Ką aš mačiau Šiaulių „Aušros“ muziejuje, *Mūsų kraštas*, 1934, sausio 21.
9. Kai protėviai prabyla į savo palikuonis, *Vaidotietis*, nr. 2, p. 17–18.
10. Gražiausioji žemaičių vietovė, *Žemaičių prietelius*, 1937, rugpj. 5.
11. Mūsų praeities brangenybės, kurias galės matyti visi, *XX amžius*, 1937, rugs. 25.
12. Laidosimės, kur senoliai laidojos, *Įdomus mūsų momentas*, 1938, nr. 2, *XX amžius*, 1937, rugs. 25.
13. Lietuvos švietimas spaudos draudžiamuoju laiku, *Varpai*, 1944, p. 375–383.